

Uredništvo
in upravnništvo:
Kolodvoraka
ulico šte. 16.
Z urednikom se
more govoriti
vsak dan od 11.
do 12. ure.
Rokopisi se ne
vračajo.
Inserati:
Šeststopna petit-
vrsta 4 kr., pri
večkratnem po-
navljanju daje se
popust.

Ljubljanski List

Velja
za Ljubljano
v upravništvu:
za celo leto 6 gld.,
za pol leta 3 gld.,
za četrt leta 1 gld.
60 kr., na mesec
50 kr., pošiljatev
na dom velja me-
sečno 9 kr. več.
Po pošti velja
za celo leto 10 gl.,
za pol leta 5 gld.,
za četrt leta 2 gld.
60 kr. in za jeden
mesec 85 kr.

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Štev. 243.

V Ljubljani v četrtek, 18. decembra 1884.

Tečaj I.

Poročilo

o posvetovanji c. kr. državnega železniškega sveta z dne 4., 7. in 8. nov. 1884.

kolikor se to posvetovanje tiče pritožb, katere sta slavni deželni zbor ter kupčijska in obrtnijska zbornica kranjska objavila gledé voznihtarif. Podal ud c. kr. državnega železniškega sveta K. L u c k m a n n.

(Dalje.)

A. Kupčija na Kranjskem.

Vsakovrstno blago pošilja se po tarifu z dné 1. julija 1884 za direktni vožni promet v južno-severni-avstrijsko-ogerski železnični zvezi mnogo ceneje v Trst, Reko, Gorico, Zagrad i. t. d., kakor se vsled tarifa z dné 20. novembra 1883 za direktni promet v ljubljansko-ljubniško-českem zveznem prometu pošiljajo v Ljubljano, ki leži za 160, oziroma 167 kilometrov bližej. Pri cukru znaša ta diferencija 40 do 80 kr., pri lončenem blagu 168 kr., pri platnu in manufakturnem blagu 160 do 220 kr., pri sodi 80 kr. za 100 kilogramov Ljubljani na škodo; zato ni treba nikacega dokaza, da kupčija s katerikoli blagom iz Ljubljane na deželo ni več zmožna konkurirati, kajti vsako blago velja do Ljubljane mnogo več, kakor če se pošlje do postaje, ki ima olajšavo in ki z dobičkom more blago nazaj pošiljati.

Nekdaj jako razvita kupčija z žitom je postala v Ljubljani vsled teh tarifnih anomalij nemogoča. Ogerske postaje zamorejo žito direktno na od Ljubljane bolj oddaljene kraje mnogo ceneje pošiljati nego v Ljubljano. Da bi se torej iz Ljubljane žito pošiljalo proč, o tem še misliti ni.

Pri pošiljati pridelkov kranjske dežele na zavezne postaje ali v inozemstvo pokažejo se jednaki nedostatki. Slive, lugasta sol, deteljno seme in grab, katere dežela eksportira, mnogo več veljajo iz Ljubljane na namenjen kraj, kakor iz Trsta; pošiljajo se z dobičkom najprej v Trst, od tod pa nazaj v določeno postajo.

Listek.

S p o m i n i.

(Berilo v Ljubljanskem literarno-zabavnem klubu. Čital g. nadzornik Žumer.)

Podati hočem, slavna gospôda, nekoliko spominov na bivanje takozvane „divje jage“ meseca avgusta l. 1879 na gorjanskih planinah.

Kaj je to, divji lov, ali po domače „divja jaga“? Je-li to kaka bajka, kakor nam jih tako izvrstno v „Zvonu“ popisuje profesor Trdina? Ne, prav nič mitičnega nima na sebi, nego bila je to družba prav po naravnih postavah na kmetih rojenih, v mestu izrejenih, skoro leto in dan mestni prah požirajočih, mestni zrak uživajočih in mestno vodo pivajočih, večinoma ob samih urah živčih, po planinskem zraku, planinski vonjavi, planinski vodi in planinski prostosti zevajočih mladeničev. Družba ta je torej prav skromno krajevna in osebnega pomena. Vender se drznem nekoliko o nje divjem delovanji po-

Kupčija z nekaterim blagom v Ljubljani očividno peša ali je uže čisto prenehala. Tak slučaj imamo pri slivah; tu je vrh tega južna železnica hrvatskim postajam Zagreb i. t. d. toliko znižala vozarino, da kranjska dežela tega blaga ne vozi več na ljubljanski somenj, temveč v Zagreb in na z olajšavo obdarovane postaje od Zagreba do Zidanega Mosta, od koder gre ceneje na Dunaj ali pa v inozemstvo.

Konkurenčni boj, ki ga mora ljubljanska kupčija biti s postajami, katere imajo tarifne olajšave, ne bojuje se z enakim orožjem; čeravno ima kupčija neko stanovitost in ne neha tako hitro na jednom kraju, da bi se pričel na drugem, se vender ne more dvojititi, da mora kupčija v Ljubljani stanovitno ponehavati, če ne pride hitra pomoč in se ne odpravijo tarifne škode za Ljubljano. Nazadek v ljubljanskem prometu je postal uže jako očividen in to je se vé da deloma v zvezi s hirajočo obrtnijo.

B. Obrtnija na Kranjskem.

Mnogoštevilne vodne sile v Kranjski porabile so se večinoma za mline; mlinska obrtnija je bila nekđaj, ko še železnica ni bilo, jako izdatna. Žito so dobivali po Savi, plovna skoro do Ljubljane, iz Ogerskega in pridelana moka prodajala se je v sosednje dežele, večinoma pač via Trst.

Ko se je otvorila železnica do Ljubljane, se je ona vodna cesta opustila in promet dospel je do svojega vrhunca, dokler dolgo je bila Ljubljana zadnja postaja železnice. Ko se je pa železniška proga podaljšala do Trsta, je dežela — kar je naravno — mnogo prometa zgubila. Vender so mlini cveteli še do leta 1867, ker se je do tedaj žito ceneje vozilo nego moka in tarifi niso še imeli tako trdosrčnih nejednakostij, kakor sedaj.

Diferencialni tarifi so prvi jako obremenili kupčijo na Kranjskem. Tržaški mlini so dobivali žito na dolgi, nepretrgani progi ali budimpeštanski mlini so zamogli moko do Trsta ceneje pošiljati, kakor kranjski mlini s prestankom diferencialnih tarif; kajti ako se je pšenica poslala do Ljubljane, od tod pa

vedati, osebito zaradi tega, ker je bil načelnik, duša tej družbi, večini gospodov vsaj po imenu poznati Matej Tonejec-Samostal, po domače Zidankov Matevž.

Predno o predmetu govorim, usojam si le nekoliko črtic iz njegovega življenja podati, ne da bi narisal njegov životopis, ki je po „Zvonu“ in „Kresu“ uže znan. Tonejec je bil kot dijak na gimnaziji jako popularen, dasi je bil Alojzijanec, alias „feržolar“, kjer je zavzimal častno mesto „Kegelbahndirektorja“. Uže takrat se je zelo zanimal za slovensko literaturo, kakor sploh za vse véde; bil je izvrsten dijak. Volje je bil prav jeklene in je tudi vse dosegel, česar se je bil podstopil po svojem dovtipnem géslu: „Na vse kriplje!“ Spisaval je rad kratke povestice iz domačega življenja in tudi kako smešno pesmico zapisal, osebito na kakega hudomušnega ali nemškega profesorja, kakor na Streharja, Kljukeca in je rad katerega sošolca kot pesnika podpisal, posebno pri „zaljubljenih“, ki so se potem podajale ad *circulandum*. Na priliko:

moka dalje v Trst, bila je skupna vozarina dokaj večja. Žitna tranzitna kupčija zgubila je v Ljubljani takoj po vpeljavi diferencialnih tarifov svojo podlago, kakor sploh ti diferencialni tarifi uničujejo meddeželno kupčijo z mnogimi produkti in na mnogih krajih. Ta kupčija se koncentruje na nekatera, od narave in od tarifov posebno obdarovana mesta. Kranjski mlini pa so vkljub škode vsled tarifov še dalje mleli, dokler se ni njihov položaj od leta do leta zaradi novih tarifnih sprememb toliko spremenil, da je bilo jedno podjetje za drugim prisiljeno, nejednak boj ustaviti in orožje iz rok djati.

Leta 1867. naredila se je vsled pritiska ogerskih mlinov za moko ista vožna cena, kakor za surovo blago, za žito. To je bilo brez dvombe za avstrijske mline jako neugodno, ker morajo vsi kupovati ogersko pšenico in navadno dobé žito iz mnogo bolj oddaljenih krajev, kakor pa moko pošiljajo; pri ogerski konkurenci pa je stvar ravno narobe. Pozneje so vpeljali tarife za pomorske luke in za eksport žita in moke ter s tem uničili največji del kranjske mlinske obrtnosti. Ogersko žito pošiljalo se je mnogo ceneje v Trst, kakor v Ljubljano, na drugi strani je pa ogerska moka v Trst tudi boljši kup, nego ogersko žito v Ljubljano.

Vozarina znaša na pr. jednako za žito ali za moko iz Budimpešte v Trst 108 kr. za 100 kilogr., a žito plača od Budimpešte v Ljubljano . . . . . 130 kr., moka iz Ljubljane v Trst . . . . . 44 „

skupaj torej . . . . . 174 kr. za 100 kilogr.

Diferenca znaša torej 66 kr. pri 100 kilogr. in tega ne morejo zmagati kranjski mlini.

Vrh tega pride še ta nedostatek v poštév, da je vozarina za moko za Ogersko jednaka in iz Trsta na nemške postaje dokaj ceneja, kakor iz Ljubljane in da je vsled tega konkurenca na Bavarskem nemogoča postala. V sosednjih deželah so tudi napravili velike mline in ker so mnogoštevilni mlini na Kranj-

Pred maturo.

Matura se bliža, Oj čudna ta «viža», Veliko veselje, Kdor dobro jo spelje.	Ne Kljukca, ne Jaka, Ne druž'ga veljaka Se hali ne bomo, Ko «cajgnis» dobomo.
Kdo menil se bode Za prošle nezgode, Saj ure vesele Se bodo pričele.	Minuli so časi, Ko žalostni glasi Doma so se peli, Če dvojko smo vjeli,
Veseli bodimo, Kozarce nalijmo In trčimo skupaj, Noben ne obupaj!	Do dna jih spraznimo In druge nalijmo, Naj pesem naznani, Da skupaj smo zbrani.
V roké si sezimo, Trdnó prisezimo, Da, kar obljubili, Vse bomo storili.	«Za narod trpeti, In zánj le živeti!» To géslo nam bodi I v vsakej nezgodi.

Tega gésla se je rajni tudi držal, akoravno je služboval večinoma med Nemci. Pri ljudskem štetju leta 1880 na Dunaji je zapisal občevalni jezik slovenski, zaradi katere predrznosti je dobil od dunajskega okrajnega šolskega sveta oster ukor, kar, se vé da, ga ni dosti motilo.

skem mnogo več producirali, kakor je potreba za lokalne razmere, moralo je dokaj mlinov ustaviti delo in posestniki njihovi so morali gledati, kako se podirajo v prah; le malemu številu se je posrečilo dobiti drugo delo za svoje objekte.

Dolgo pričakovana in deloma tudi izvršena sprememba te tarifne politike more tudi samo obstajati sedaj obstoječih mlinov rešiti, zapuščeni mlini pa se pač ne bodo več oživel; ostali bodo kot svarilen zgled, kako tarife pomorskih luk provzročujejo gospodarstvene škode, ako se njihove posledice ne jemlje v poštev za notranje dežele.

Rudniška obrt na Kranjskem, ki uže nad 1000 let obstoji in ki je najstarejša industrija v deželi, je tudi v jako neugodnem položaju. Ne oziraje se na splošno zelo slabo stanje od leta 1873 sèm, vplivajo še posebni vzroki, ki bodo pač uničili to nekdanj jako cvetočo industrijo.

Kranjski plavži nima jo nikacega fosilnega goriva in delajo samo z vegetabilnim gorivom. Temu pa neodvisno od slabega stanja železne industrije vedno naraščajo cene; les se namreč da vsled zboljšane komunikacije in cenejšje vožnje za dokaj družih stvari bolje porabiti nego za oglje. Zato se poslednje vsako leto menj pridela in postaja vedno dražje. Ako pada cena železa, je neugodni položaj železne industrije očividni in le tedaj bi imela poslednja upanje, da se obdrži, ko bi bilo mogoče koak za zelo znižane vožne cene dobivati. S tem vprašanjem se bodo morali nekdanj pečala železniška upravništva; morala se bodo vprašati, če jim vgaja, dati pri vozarini koaka zdatne olajšave, ako nočejo, da bodo plavži, delujoči z vegetabilnim gorivom in ležeči ob njihovih progah, prisiljeni, ugasniti ogenj; od tega je tudi odvisno obrtovanje raznih rudnikov in mnogih pravilnic.

Kranjski plavži so najbolj oddaljeni od postaj, ki delajo koak in vrh tega tudi po naravi niso tako na ugodnem gledé cene in bogastva rud, kakor rudniki na Štajarskem in na Koroškem. Ako so zamogli poprej shajati, pripomogla jim je k temu njuna geografična lega, namreč bližina Italije in pomorskih luk; tjã so zamogli ceneje pošiljati blago, kakor njihovi, sicer mnogo bolje situvirani konkurentje.

Prodaja jekla na Italijansko, ki je uže za časa Valvazorja dajala kranjskim plavžem največ zaslužeka, postala je nemogoča vsled kupčijske in plovstvene pogodbe med Italijo in Avstrijo z dné 27. dec. 1878. V konečni protokol pridjala se je namreč s pozneje narjenimi pridržki in razlagami pogodbe k II. delu, tarif A, šte. 18, sledeča izjava:

„Italija varuje si svobodno določevanje carine za kaljeno jeklo.“

S tem prodal se je ta važni produkt na milost in nemilost Italije. Poslednja je tudi takoj ustvarila lastno industrijo z jeklom in

Domač narod, domač kraj mu je bil vedno pri srci in vsake počitnice preživel je od prvega do zadnjega dné v Gorjah, in sicer v prijazni dolini pri fužinah v Radolni. Tam je bilo shajališče njegovih znancev. Domačin ga je vsak poznal, od otroka do starčeka, in on tudi vsacega. Uvidevši, da se ljudstvo najbolj izobrazuje, ako se z njim povsod občuje, pri delu in pri veselici, in da se tu in tam pri veselicah še kaka nerodnost pripeti, premišljeval je, kako temu v okom priti. Osnoval je torej zasebno društvice prav originalnega imena, katerega nalog je bil, časi veselice za domače ljudstvo prirejati. Imenovalo se je: „Društvo jirhastih hlač in svinjskega mahu“. Društvena pravila, se vé da, se niso poslala vladi v potrdilo, ker je društvo obstalo le iz malobrojnih, le v počitnicah v Gorjah bivaajočih Gorjancev, ki so si kedaj v Ljubljani na šolskih klopih hlače trgali. Plačeval je vsak ud najmanj 3 kr. na mesec in vsak je dobil pri ustupu častno ime „baron“. Pri posebnih priložnostih, posebno pri veselicah, se je imel vsak v jirhastih hlačah postaviti. Se vé da ga je moralo tudi kaj „v hlačah biti“, sicer

uže l. 1880 povekšala je carino za jeklo od 4,62 lir na 10 lir pri 100 kilogr. S tem je postala nemogoča kupčija z jeklom v one kraje in veliki upi, ki so jih gojili kranjski rudniki z železnico čez Pontebo, se niso spornili; le redko kedaj pelje se kaj kranjskega jekla po tej progi.

Za eksport čez pomorske luke dobili so koroški in štajerski rudniki, ki z nami konkurirajo, jednako ceno za dvojno oddaljenost, in kranjske plovnice morajo ravno toliko plačati za mnogo krajšjo pot. S tem se je umetno odtegnil kranjskim rudnikom jedini dobiček natorne lege blizu morja; konkurenca na svetovnem semnju je postala težja, da, celó nemogoča.

(Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

V včerajšnji seji državnega zbora odgovoril je naučni minister Conrad na interpelacijo poslanca Roserja gledé Billrothove klinike na dunajskem vseučilišči. Minister je izjavil, da so se uže storili potrebni koraki, da se imenovana klinika razširi. Potem se je prodolžila veljavnost zakona o lokalnih železnicah. Pri dotični debati ovrgel je minister Pino temeljito očitjanja poslanca Neuwirtha. — Danes ima državni zbor najbrže zadnjo sejo pred božičnimi prazniki.

Ker zakonska osnova o urejenji kongruje zaradi obilega družega gradiva ni mogla priti na dnevni red pred Božičem, podaljšal se je obrok za podpisanje znane skupne peticije avstrijskih duhovnov do 24. decembra. Peticija ima do sedaj 5600 podpisov, torej polovico avstrijskih duhovnov.

V gospodski zbornici ogerskega parlamenta nastopil je včeraj Sennyey svoje mesto kot predsednik zbornici. V svojem govoru je naglašal, da so njegova politična načela ostala nespremenjena, da kot predsednik ni dal nikakvih političnih koncesij in da jih vlada tudi ni zahtevala od njega. Konečno naglasil je Sennyey potrebo reforme ogerske gospodske zbornice.

Tuje dežele.

Iz Sofije poroča se „Pol. Corr.“ o zakonskem načrtu gledé priključnih železnic bolgarskih, da bolgarska vlada zahteva v to svrhu 19 milijonov kredita. Je-li naj se zidanje železnic odda jednemu podjetniku ali njih več, o tem prepušča se odloku narodnemu sobraniju.

Iz Petrograda se javlja, da se je ruski policiji posrečilo, zasačiti znanega nihilista Lopdina, kateri je nedavno ušel iz Sibirije. Pretečeni petek prepeljali so 50 nihilistov iz Petrograda v Schlüsselburg.

bi se ne bil sprejel v društvo. Pri teh veselicah pil se je tudi mestu površne obligatne črne kave svinjski mah *alias Krampertthee* vznak treznosti, ker društvo je imelo ljudstvo tudi k treznosti napeljavati, in društveni predsednik na pr. ni od leta 1878 naprej imel razen vode nobene pijače v ustih, in če je prišel v svojem službovanji do priložnosti, da si je moral vina naročiti, je to storil, ali izpiti so morali drugi.

Predsednik društvu je bil Tonejec sam z imenom „baron Tvaka“, katero ime se ga je prijelo, ker je jedenkrat med fužinskimi delavci tlako napovedal, da bi se izkopal bazén za kopanje. Nadalje so bili „baroni Struna“, „baron Sablja“, baron Prieser“ itd. Ob počitnicah se je napravila ljudska veselica, pri kateri se je za dobitke kegljalo, skakalo, na daljavo kamenje lučalo in ukalo. Domačega petja tudi ni manjkalo. H koncu pa je pil svinjski mah. Te veselice se je domače ljudstvo kaj rado udeleževalo in prav dobro brez vsake nerednosti zabavalo.

(Dalje prihodnjič.)

Razne vesti.

— (Anarhisti.) V „Neue freie Presse“ se iz Dunajskega Novega Mesta z dné 15. t. m. poroča: „Kar so do zdaj počinjali anarhisti, zdelo se nam je le golo pobalinsko demonstrovanje, a zdaj se kaže, da to pomeni več, če so po mestu razširjene govornice resnične. Dvakrat so anarhisti ulomili v založišče smodnika firme Lasnansky in v sosednjem kraji ukrali so več dinamita; to je vzbudilo pozornost varstvenih oblastev, da so bolj pazno preiskavala, in so res prišla zalegi na sled. V slednjih dnevih zaprli so šest delavcev, kateri so baje pri tem udeleženi. Skrbna preiskavanja so tudi imela vspeh. V nekem tovarniškem založišči našli so stekleno bombo, še nenapolnjeno, in dva kilograma dinamita. Na nekem vrtu našli so zakopanih 14 kilogramov dinamita. — Iz Ljubljane prišlo je naznanilo, da so tam dobili s smodnikom napolnjen zaboj. Zaboj je bil v železniškem vozu za oglje skrit; voz je bil namreč s fohnsdorfskim ogljem naložen. Tukaj razširjene vesti so zeló pretirane.“

— (Pred altarjem zblaznel.) Na Katski Pusti prišel je pred kratkim nekov črevljár s svojo nevesto k župniku, da ja poroči. Med poroko pred altarjem pa je nenadno postal ženin nemiren, in ko ga je vprašal duhovnik po imenu, zasmijal se je na vse grlo. Duhovnik se za to ni zmenil ter stavlil še dalnja vprašanja do ženina, a ta mu je odgovarjal le s hrohotom. Spoznali so, da je zblaznel.

— (Grozna pojedina.) Iz Filadelfije se poroča: Trije članovi moštva pri Lewesu v Delaware stoječe ladije zgrešili so svojo ladijo ter poudili čoln na visoko morje. Po nekaterih, v lakoti prebitih dnevih snedla sta dva mornarja dele trupla svojega druga, kateri je bil uže lakoti podlegel. Pozneje je našla ta dva moža druga mimo vozeča ladija ter ja vzela na krov.

Domače stvari.

— (Premeščenje.) Iz službenih ozirov sta premeščena okr. sodn. pristava Anton Putrè iz Konjic v Slovenji Gradec in Mihael Novák iz Slovenjega Gradca v Konjice.

— („Rudeči križ“.) Ljubljansko veteransko društvo je s posebnim navdušenjem in z vse hvale vredno požrtvovalnostjo jelo delovati za namene avstrijskega društva „Rudeči križ“. Uže je izurjenih 50 mož naših vrlih veterancev za službo pri ranjencih, in nedavno oglasilo se je zopet 90 udov, da pristopijo k „Rudečemu križu“. Pretečeno nedeljo pričel se je v garnizijski bólnici strokovnjaški pouk za novo pristopivše ude veteranskega društva. Pouk bode trajal šest nedelj, in sicer se ga bode vdeleževalo vselej 45 mož v oddelkih po 15 mož. Vojaški zdravniki: Dr. Fr. Stangel, dr. Jos. Uriel in dr. Fr. Hauser prevzeli so poučevanje. V nedeljo, pri prvi vaji, bil je navzoč tudi višji štabni zdravnik doktor Stawaj v družbi s predsednikom patrijotičnega deželnega podpornega društva, gosp. sanitetnim referentom dr. Em. vit. pl. Stöcklom. Poslednji je pred pričetkom pouka s toplimi besedami pozdravil navzoče veterane in jim razlagal, kako pomembna je posebno prva pomoč za ranjene vojake na bojišči. Sklenil je z nado, da bodo veterani lepo, a težavno nalogo častno rešili, ako bi prišla potreba, stopiti med ranjence.

Potem je g. štabni zdravnik dr. Stangel opozarjal zbrane na dve najvažnejši lastnosti, ki dičite prostovoljnega sanitetnega moža, namreč človekoljubje in čut dolžnosti svoje. Preveliko človekoljubje ni vselej na mestu pri ranjencih — tedaj namreč, ko bi s preveliko popustljivostjo vstregel vsem željam ranjenca, željam, ki so mu večkrat škodljive; zato je neobhodno potrebno, da nosi strežaj tudi strogi čut dolžnosti svoje v sebi in da uboga samo naredbam zdravniškimi. Po teh besedah pričel se je pouk. — Uverjeni smo, da bode požrtvovalnost vrlih mož, ki so se posvetili blagi nalogi, rodila obilen sad. Veteranskemu društvu pa moremo le čestitati, da veje v njegovi sredi tak človekoljuben, tak patrijotičen duh!

— (Domača umotvor.) Za cerkev Srca Jezusovega naročena nova monstranca, dospela je vtorek v Ljubljano. Ogleдали smo si to krasno

delo in priznati moramo, da je vse delo mojstersko in v pravem gotičnem slogu, po vsem harmonično izdelano. Mojster, s čegar roke je ta umotvor, je naš rojak gosp. Franc Jerančič, sedaj zlatarski mojster v Wolfsbergu na Koroškem. — Monstranca je lita iz kotlovine in je 73 cm. visoka, močno v ognju pozlačena. Tehta 7 1/2 funtov. Stojalo je okrašeno s štirimi evangelisti, ki so kakor vsi drugi kipi s pravega masivnega srebra. V sredi, na straneh stojita v dolbinah pod gotičnimi stolpki, na desni strani sv. Jarnej, na levi sv. Avguštin. V sredi, kjer je umeščena „Luna“, je v krogu, ki jo obdaja, 8 kamenjev rudeče in višnjeve barve. „Luna“ je izdelana iz pravega zlata, okrašena z demanti in z velikim topasom. Nad luninim krogom je nastanovljen sreberni trak z Kristusovim izrekom: *Hoc est enim corpus meum, quod pro vobis tradetur* in sredi traku je umeščen vijoličaste barve dragocen kamen. Nad tem trakom stoji v sredi Mati Božja čistega spočetja in na vsaki strani stojita moléca angelja. Nad Marijo je križ, v katerem je rudeč kamen. Vseh stolpičev je pet. Omeniti nam je še, da sta gori omenjena dragocena kamna iz pristanov pokojnega knezo-vladike dr. Pogačarja, katera je njegov brat gosp. Simon Pogačar rodoljubno in velikodušno v ta smoter daroval. Največjo zaslugo, da se je ta krasen umotvor zvršil, imata gg. Erzín in Marn, ki sta požrtvovalno nabirala darove. Čestitamo pa iz celega srca mojstru na izbornem delu in cerkvi, katera je, kar se v Kranjski malo kje nahaja, po vsi svoji notranji opravi pravega, pristno gotičnega sloga. Prečastito duhovščino opozarjamo na mojstra Jerančiča isto tako, da si ogledajo krasen umotvor.

— (Izgubil) je nekdo dragocen zlat prstan z briljantom. — Kmet M. Vovk pa je izgubil listnico s 25 gl. Najditelj naj izvoli te reči oddati pri magistratu.

— (Ljubljanski anarhisti.) Kakor se pripoveduje, izpustili se bodo iz zapore oni, pred porotniki oproščeni anarhisti, a zaradi tega še priprti, ker je državni pravdnik naznanil pritožbo ničevosti proti oprostitvi. Pripoveduje se, da je državni pravdnik umaknil pritožbo ničevosti, vsled tega sta v Ljubljano dospela uže Kriegl in Sturm; danes ali jutri pride domov tudi Tuma. Obsojenega Železnikarja odvedli so v kaznilnico Karlau na Štirskem.

— (Zadužil se je.) Z Rakeka se poroča: Dne 10. t. m. sta pri lesotržcu Modicu v Lahovem služéca Luka Vidrih z Rakeka in Matevž Peterlin z Roba zakurila peč v novosezidani hiši ter se potem podala k počitku, ne da bi bila pogasila ogenj. Po noči nastal je dim v sobi, kateri je omenjena delavca po polnem omamili. V jutro dobili so ja nezavestna. Prvoimenovani umrl je drugi dan, slednji pa bode morda vendar še okreal.

— (Zločin.) V noči 14. t. m. so nepoznani ponočnjaki napadli na cesti med Mostami in Mengišem posestnika Andreja Abeta iz Trzina in ga hudo ranili. Do sedaj še nemajo nikacega sledu predrznih zločincev.

— (Požarna kronika.) Dne 15. t. m. zvečer ob 6. uri nastal je ogenj na skednju posestnika Andr. Gabrajneta v Uncu. Pogorela je hiša, hlev, krma in nekaj živeža, in tudi sosedu Juriju Gabrajnetu uničil je požar hišo. Prvi ima škodo 800 gl., drugi pa 450 gl. Zavarovana sta bila na 600 in 800 gl.

Iz sodnice.

Ljubljanski anarhisti pred porotniki v Celovci.

(Dalje in konec.)

(Četrty dan obravnave, v torek dne 9. decembra.) Poslušalcev je manj nego jih je bilo prve tri dneve, ko je bila sodnica vsa polna. Zasihi se priča Arko o izjavi žurnalista Konschegga.

Priča Karol Konschegg, žurnalista v Ljubljani, pozna izmed zatožencev samo Železnikarja in Sturma. Priča priseže. Priča izpově o udeležitvi Železnikarjevi pri obrtnem shodu na Dunaji jednako kakor Kunc ter omenja, da je skušal razgovor z Železnikarjem blizu cesarskega dvorca na Dunaji kolikor hitro možno pretrgati. Železnikar vse to zanikava.

Predsednik omenja, da je bil Železnikar obdolžen, da je v l. 1883 odličnim osebam v Ljubljani poslal tiskovine, a Železnikar vse to zanikava. Tedaj se je zaradi tega proti Železnikarju sodnijsko postopalo, a je bil oproščen.

Prečitajo se poročila žandarmerije o izletih ljubljanskih delavcev.

Priča Anton Kocmur priseže. On pozna samo zatoženca Železnikarja. Dalje pripoveda, da je Železnikar njemu nasproti hvalil republikansko vladanje, da je hvalil „rudečo zastavo“ ter se zaničljivo izražal o monarhiji. Priča, kateri je gostilničar, je zatožencu dejal, da ne trpi, da bi se v njegovi gostilni tako govorilo.

Železnikar zanikava te izjave.

Priča Klein pripoveduje o Železnikarji pri obrtnem shodu na Dunaji jednako kakor Konschegg.

Tudi tej priči ugovarja Železnikar.

Na to se vrši obravnava o razširjanji prepovedanih tiskovin, o preiskavi stanovanja Železnikarjevega in Tumovega. Prečitajo se potem listine, katere so dobili pri teh zatožencih.

Priča Fran Potisek, prej učenec pri Tumi, pozna vse zatožence razen Dhüja. Priča priseže. Priča pripoveduje, da je kmalu po Veliki Noči prišel zjutraj Železnikar k Tumi v delavnico ter mu izročil v višnjevi papir zaviti zavitek; na to je vzel Tuma ključe od stranišča in drvarnice, je odšel ven, a se kmalu vrnil. Popoldne, ko ni bilo Tume doma, šel je (priča) iz radovednosti ven pogledat, a v drvarnici ni nič dobil. Popoldne je šel zopet gledat, in našel je v neki cevi za peč, katera je bila tu shranjena, oni višnjevi zavitek, v katerem je bilo več eksemplarov *Mahmuf an das Volk!* V nedeljo je prišel Kriegl ter vprašal Tumo po Waitzovi adresi, in Tuma je ob tej priliki adresu „Karl Hauser“ zapisal. Ko so pri Tumi preiskavali stanovanje, je bil zelo zmešan in prestrašen. Uže prej je dobil Tuma po pošti zavitek, v katerem so bili eksemplari lista „Zukunft“.

Na vprašanje državnega pravdnika, zakaj je priča pri preiskovanji stanovanja posebno opozarjal na dopisnico, pripoveda priča, da je bil na takih dopisnicah večkrat naznanjen prihod sestre ali brata, a vendar ni nikdar nobeden prišel.

Železnikar ugovarja, da ni Tumi prinesel tiskovin; v prejšnjem času je pač prinesel Tumi nekatere ljubljanske liste, a ker je deževalo, so bili res zaviti.

Tuma ugovarja izpovedbam prič; on ni imel nikdar tiskovin in jih tudi ne dobil, torej jih ni mogel dejati v cev peči.

Železnikar opomni, da so lokalne razmere v Tumovi prodajalnici take, da ni nikakor mogoče, da bi bil priča videl izza svoje mize, kaj je on (Železnikar) Tumi dajal.

Kriegl trdi, da izvirajo izjave prič o Waitzu samo iz lažnjivosti in sovraštva proti mojstru.

Priča Val. Mihler, knjigovezni učenec, priseže in izjavi, da ne pozna nobenega izmed zatožencev. Priča Potisek dal mu je brati tiskovine in mu je takrat pripovedal, kako jih je dobil v roke.

Tudi priča Trost, ključarski učenec, 15 let star, je bral na enak način tiskovine. Ko ga vprašajo, zakaj je imenoval pričo Mihlerja „izdajico“, ne vé pravega odgovora.

Priča Franzl, mestni stražnik, pripoveduje o hišni preiskavi pri Tumi, ter trdi, da je mogoče skozi zagrinjalo v prodajalnici opazovati stvari, ki se godé na drugi strani.

Železnikarja predsednik v novič popraša, če se ne spomina, da je bil uže kaznovan. Zatoženec na to pové, da je bil pred 16 leti zaradi pevanja ruske himne in napada na nemške turnarje obsojen na šest tednov zapore.

Obravnava ob 12. uri 50 minut preneha.

V torek popoldne ob 3. uri se zopet prične javna obravnava, ki se pa kmalu zopet spremeni v tajno.

V sredo 10. decembra pričela se je zjutraj ob 9. uri obravnava in po kratkem prenehanji javnosti nadaljevala se je od 10 1/4. ure naprej zopet javno.

Priča Zadnik izjavlja, da ga je zatoženec Dhü imenoval „izdajico.“

Priča Grablovič potrjuje ta izrek in dostavlja, da so njega in Zadnika v Sturmovi gostilni pitali z izrazom „denuncijant.“

Zatoženec Dhü temu oporeka.

Priča Robert Kriegl, brat zatožencev, izjavlja, da hoče pričati, če mu tudi zakon dovoljuje, zdržati se pričanja. Peljal se je na poti iz Ljubljane v Celovec skupaj s pričama Kostelac in Zehrer do Beljaka, naprej pa s pričom Kuncem. Vedel je le v obče, zakaj se prav za prav gre v tožbi, odločno pa zanikava, da bi bil uplival na druge prič.

Sodnija sklène, da se ta priča ne zapriseže.

Priči Zadnik in Grablovič ne znata nič o besedah Železnikarjevih gledé cesarskega dvorca na Dunaji in gledé Fran-Josipove vojašnice.

Zatoženec Tuma daje na poziv predsednikov razjasnila o prepovedanih tiskovinah, ki so dohajale delavskemu izobraževalnemu društvu.

Zatoženec Kriegl dostavlja, da v onem času, ko je bil on društvu predsednik, ni prišla nobena taka tiskovina.

Predsednik prečita pismo necega Gattermanna v Reichenbergu na Tumo, v katerem isti vpraša, ali dobiva Sturmova žena kako podporo, in če ne, obljubuje, da se bode to zgodilo. Tuma pravi, da mu o tem listu ni nič znanega.

Predsednik nadalje čita poročila ljubljanskega magistrata o osebnih razmerah zatožencev, poročila, ki se v obče ujemajo z rezultati preiskave.

Potem prebere obsodbo ljubljanske sodnije zoper Železnikarja, ki je bil kaznovan kot 24letni mož zaradi dejanjskega razžaljenja nemških turnarjev.

Zatoženec na to izjavlja, da je od tedaj svoje politične nazore po polnem spremenil.

Državni pravdnik pravi, da bi se konstatovalo, da so nekateri članki v „Volksfreunde“ čisto podobni spisom, katere so našli pri Zadniku pri hišni preiskavi.

Priča Zadnik pritrđi, da je on pisal dotične stvari in spise, katere so našli pri njem.

Ko ga predsednik vpraša, kako si predstavlja kot „zmerni“ organizacijo delavcev, protestira priča proti takim vprašanjem, ki po njegovem mnenji merijo le na to, da kažejo njega kot na jednaki stopinji z zatožencem.

Zatoženec Tuma izjavlja, da niti on, niti kak drug ljubljansk delavec — izimši morebiti pričo Kunca — ni imel nikacega pojma o različnih delavskih strank.

Zatoženec Sturm poudarja, da se je posebno trudil za napravo obligatoričnih zadrug, katere smatra za jako važne.

Predsednik na to izjavi, da je dokazovanje uže dovolj dognano, a vendar ga formalno še ne zaključí.

Državni pravdnik predlaga, da se prva alineja zatožbe proti Železnikarju, Tumi, Sturm in Krieglu stilistično nekoliko spremeni.

Zagovornik zahteva pri Železnikarju eventualno vprašanje gledé njegovih besedi o umoru cara v zmislu § 503. k. p. r.

* * *

Šesti dan obravnave, v četrtek 11. dec., bilo je šest slušateljev.

Predsednik proglasi, da je delovanje dovršeno.

Gledé zatoženca Dhüja opomni predsednik, da pride pri prestopku, katerega je obdolžen (razširjevanje prepovedanih tiskovin), v poštev vprašanje zastarelosti.

Sodišče se posvetuje in sklène, da se to vprašanje opusti.

Zapisnikar potem prečita vprašanja do porotnikov.

Glavnih in eventualnih vprašanj je 24.

Predsednik dá na to državnemu pravdniku besedo.

Državni pravdnik razmotriva socijalno vprašanje, ki tudi v Avstriji postaja nevarno; način, kakersnega hočejo uporabiti delavci za rešitev tega vprašanja, mora se zabraniti. Govornik slika kranjske delavske razmere. L. 1870 ustanovilo se je delavsko izobraževalno društvo, ki se od začetka ni z nikako politiko pečalo. A uže l. 1871 hotelo je društvo spremeniti svoja pravila, da bi dopuščalo priliko. Deželna vlada tega ni potrdila, in od tedaj pričeli so politiko gojiti v javnih shodih; v istem letu je bil Most v Ljubljani, ki je imel svoje govore pri zaprtih vratih.

Tedanji predsednik Arko, ki je bil zoper Mosta, moral je vsled tega odstopiti.

Potem je bil Kunc predsednik in društvo je bilo Schulze-Delitzševoga duha. Kunc je moral v vojake, in ko se je vrnil nazaj, našel je surovi ton v društvu in kot glavne kolovodje zatožence.

Vender je bilo do osemdesetega leta še precej mirno; se le opozicija nekaterih udov (Zadnika itd.) prisilila je zatožence, pokazati svojo barvo. Zmerni elementi so prostovoljno izstopili iz društva ali pa so bili izključeni: društvo je postalo anarhistično.

Tudi obrtnijsko društvo hoteli so zatoženci za-se pridobiti; to se jim ni posrečilo in za to so izstopili iz društva.

Tudi časnikarstva so se poprijeli. Ustanovili so „Ljudski Glas“, ki je prvič izšel 1. maja 1883. Uže 4. maja pritožil se je Železnikar proti uredniku, da je list prekrotak; 7. maja izjavi Tuma, da naj „Lj. Gl.“ raje neha, če bude tako pisan. List je bil končno tako uređovan, da je tiskar izjavil, da ga noče dalje tiskati.

V zborovanji 12. avgusta 1883 se je sklenilo, da se list opusti. Od tedaj so zatoženci toliko bolj energično delovali v društvu. Železnikar in Tuma postala sta proti pravilom uda društva.

Govornik potem opisuje posamezna vprašanja do porotnikov in razmotriva one v skupnosti, ki se tičejo prve alineje zatožbe.

Leta 1883. skušala je „zmerna stranka“ pridobiti vpliv v društvu, a zatoženci, posebno Tuma, so jako strastno temu se ustavljali. Vneti so bili le za anarhistične časopise „Zukunft“ in „Radikal“.

Govornik navaja dotične izjave prič pri preskavi in obravnavi.

Državni pravdnik omenja, da je bil list „Zukunft“ v kratkem času petdesetkrat, večinoma zaradi žaljenja Nj. veličanstva, kaljenja javnega miru itd., konfisciran, opozarja na uredniško osebje, katero sestoji iz uže večkrat kaznovanih zločincev. Ravno tako označuje govornik list „Freiheit“.

Zatoženci so res omenjali, da je „Zukunft“ od vlade dovoljen list; a list se je uničil, ko hitro je (izimni) zakon dovolil.

Gledé „propagande dejanja“ opozarja govornik na zločine v slednjih dveh letih: aféra Merstallinger in Eisert, dogodki v favoritski cerkvi na Dunaji, umor Blöcha, Hlubeka itd., h katerim se je v „Zukunft“ kar naravnost pozivljalo. Da so bili zatoženci pristaši tega programa, dokazuje govornik iz izpovedeb prič in iz priznanja zatožencev, da-si so trdili, da jim niso namere tega lista jasne; govornik opozarja, da se iz izpovedeb prič razvida, da so zatoženci obdelavali članove društva, tako da bi bili ti, če bi se ne bil storil konec, zmožni vse storiti. Železnikar se je osebito večkrat kot popolen komunist izrazil.

Državni pravdnik opisuje še na dalje delovanje Železnikarjevo ob raznih prilikah in potem govori na dalje tudi o drugih zatožencih ter dokazuje iz izpovedeb prič, da je zatožba po polnem opravičena, zatorej izreka prepričanje, da bodo porotniki spoznali zatožence krivimi.

Na to skuša zagovornik ovreči dokaze in trditve državnega pravdnika ter dokazati nekrivdo zatožencev.

Po zagovorniku poprijel je zopet državni pravdnik besedo.

Ko so potem še nekoliko opazk storili zatoženci, poudarjajoči svojo nedolžnost, podali so se ob 6. uri zvečer (v četrtek dné 11. t. m.) v svojo sobo in iz nje prišli zopet ob 8. uri.

Kakošen je bil izid obsodbe smo uže poročali ter tudi omenili, da je državni pravdnik objavil pritožbe ničevosti proti oprostitvi, zatorej so se ostali zatoženci, če tudi oproščeni, pridržali v zaporu.

Obravnava končala se je ob 9¹/₄. uri zvečer.

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

Dunaj, 17. decembra. (Iz državnega zbora.) Državni zbor vzprejel je po daljši debati podaljšanje zakona o krajevnih železnicah. Trgovinski minister poudarjal je v daljšem govoru potrebo tega zakona ter med opetovanim odobravanjem desnice sijajno pobil izjave Neuwirthove.

Dunaj, 17. decembra. V občinskem odboru naznanil je župan, da se je po poročilih včeraj zvečer vršil v Pottschach upor delavcev; bilo je več ranjenih; nekatere upornike so zaprli.

Berolin, 17. decembra. Državni zbor izročil je Jadzevskijev predlog o dopustitvi poljščine pri sodnijah v Poznanji posebni komisiji. Državni tajnik Schelling je dejal, da ne namerava pečati se s predlogom, ker ni nobenega vzroka, da bi se zdanje razmere krušile, ker državno pravosodno zakonodavstvo na poljsko jezikovno vprašanje primeren ozir jemlje.

Telegrafično borzno poročilo

z dné 18. decembra.

	gld.
Jednotni drž. dolg v bankovcih	81·95
„ „ „ srebro	83·05
Zlata renta	103·80
5 ⁰ / ₁₀ avstr. renta	96·95
Delnice národne banke	858·—
Kreditne delnice	296·20
London 10 lir sterling	123·35
20 frankovec	9·76 ⁵
Cekini c. kr.	5·78
100 drž. mark	60·25

Uradni glasnik

z dné 17. decembra.

Eks. javne dražbe: V Metliki zemljišča Jan. Gustina iz Malih Lašič (1195 gld.) dné 17. januarija. — V Ljubljani posestva Fr. Steha iz Male Račne št. 13 (6416 gld. 40 kr. in 7290 gld.) dné 10. januarija; zemljišče Reze Kalan iz Dobrujn (630 gld.) dné 10. januarija; posestvo Matije Glaviča iz Laverce (6000 gld.) dné 7. januarija. — V Kočevji pol. zemljišča Matije Zurla iz Vasi (428 gold. 50 kr.) dné 14. januarija. — V Kranji zemljišče Jan. Kristanca iz Moš dné 7. januarija. — V Vipavi posestvo Ant. Krašne iz Dolzih Poljan dné 10. januarija. — Na Vrhniku posestvo Jos. Bonača z Gor. Brezovice (2195 gld.) dné 27. januarija.

Tujci.

Dné 16. decembra.

Pri Maličih: Baron Neubauer, c. kr. gener. major; Gutmann, Fischer, Lumpe, Breslau, Bachmann, Preiss, Michel, trgovci, z Dunaja. — Vitez Gutmannsthal, graščak, in Bumb, trgovec, iz Trsta.

Pri Slonu: Müller, trgovec, iz Einsiedelna. — Sorin Saus, trgovec, z Dunaja. — Weiss, agent, iz Gradca. — Schnabl, fabrikant, iz Kamnika.

Pri Avstr. carji: Kreis, živinotržec, iz Bregenza. — Ulepič, c. kr. poštni odpravnik, iz Škocijana.

Pri Bavarskem dvoru: Stefan, monteur, z Dunaja. — Gautsch, graščinski oskrbnik, z Obererkesteinu.

Pri Južnem kolodvoru: Singer, mehanik, iz Brna.

Umrlí so:

Dné 16. decembra. Josip Faleschini, sin stavbinega mojstra, 3¹/₂ mes., Trnovske ulice št. 10, ošpice. Dné 17. decembra. Josip Francot, trakterjev sin, 9 mes., Sv. Petra cesta št. 74, vnetje dušnika. — Marija Puš, krojačeva soproga, 27 l., na Bregu št. 16, za materničnim rakom. — Anton Lumbar, delavec, 55 l., Trnovske ulice št. 11, jetika.

V civilni bólnici:

Dné 15. decembra. Martin Skodlar, delavec, 45 l., plučni emfizem. — Anton Škof, delavec, 45 l., plučnica.

Dné 16. decembra. Jera Merhar, gostinja, 56 l., šen.

Tržne cene.

V Ljubljani, 17. dec.: Hektoliter banaške pšene velja 7 gld. 13 kr., domače 6 gld. 34 kr.; ječmen 4 gld. 71 kr.; reš 5 gld. 4 kr.; ajda 4 gld. 71 kr.; proso 5 gld. 69 kr.; turšica 5 gld. 40 kr.; oves 3 gld. 9 kr.; 100 kilogramov krompirja 2 gld. 86 kr.; leča hektol. po 8 gld. — kr., bob 8 gld., fižol 8 gld. 50 kr. — Goveja mast kilo po 92 kr., salo po 82 kr., špeh po 58 kr., prekajen po 72 kr., maslo (sirovo) 84 kr., jajce 3 kr.; liter mleka 8 kr., kilo govejega mesa 64 kr., telečjega 60 kr., svinjina 52 kr., drobniško po 36 kr., — Piške po 45 kr., golobi 17 kr.; 100 kilo sena 1 gld. 69 kr., slame 1 gld. 51 kr. Seženj trdih drv 7 gld. 60 kr.; mehkih 5 gld. 20 kr. — Vino, rudeče, 100 litrov (v skladišči) 24 gld., belo 20 gld.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mo-krina v mm
17. dec.	7. zjutraj	738·22	+ 1·6	svzh. sl.	obl.	58·30
	2. pop.	733·75	+ 2·4	jzpd. sl.	dež	dež
	9. zvečer	729·98	+ 2·4	svzh. sl.	dež	snež

Vizitnice

jako vkusne, elegantne in cené izdeljuje tiskarna

Kleinmayr & Bamberg

v Ljubljani.

Vozni nakladni listi

dobivajo se v tiskarni

Kleinmayr & Bamberg

v Ljubljani.

Prekrasno božično in novoletno darilo!

Ravnokar so v našem založništvu izišle na svitlo:

POEZIJE, zložil S. Gregorčič.

Drugi, pomnoženi natis.

Elegantno vezane in z zlatim obrezkom stanejo 2 gold.

Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg
knjigotržnica v Ljubljani.